

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan, izvzemši ponedeljke in dneve po praznicah, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gld., za pol leta 8 gld., za čet. leta 4 gld. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za en mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština iznaša. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijače velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gld. 50 kr., po pošti prejemati za četrt leta 3 gld. — Za oznanila se plačuje do četiristopne petit-vrste 6 kr., če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr., če se dvakrat in 4 kr. če se tri- ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani v Franc Kolmanovej hiši št. 25—26 poleg gledališča v „zvezdi“. O pravištvu, na katero naj se blagovoljno pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne reči, je v „Narodni tiskarni“ v Kolmanovej hiši.

Našim ljudskim učiteljem.

[Izv. dop.]

I.

Zadnji čas izrazil se je nekdo, kateri hoče veljati za pedagoga, da se učitelj jedino le iz njegovega obnašanja in delovanja v šoli spozna. V tem je sicer nekoliko resnice, vendar se pa sme vprašati: „Kdo pa je tisti, ki ga opazuje v šoli, ter razsoja o njegovej delavnosti?“ Zna li on tudi po vsem prav sklepati o njegovem značaju? In je li res mogoče to storiti, opiraje se jedino le na delavnost in obnašanje učiteljevo v šoli? — Mogoče, da je učitelj res dober učitelj v šoli pri svoji deci, pokorni sluga svojih predpostavljanih in zvest spolnjevalec vseh zakonov, a njegovi sobratje ga vendar niti ne ljubijo, niti ne spoštujejo. Kaj je temu vzrok? — Učitelj, kakor vsak drug človek se po našem mnenju ne spozna jedino iz specialno njegove delavnosti v šoli ali njegovega poklica, ampak iz vsega njegovega mišljenja, ravnanja in življenja.

Vsak vestni in pravi učitelj bode gotovo vedno vse svoje dolžnosti natanko in vestno spolnjeval, pri tem mu pa bode tudi še vedno nekoliko časa ostalo, katerega vé in zna narodni učitelj porabiti za razvitek narodnega šolstva in splošnega blagostanja. Res, da je najbolj zaslužljiva ljubezen do poklica, vendar se pa pravo zaslužjenje začneja še le pri delu, katero nam nij dolžnost, pri boji in odrekanju in premagovanju samega sebe, v celem službi. Naj torej daruje učitelj tudi zvenaj svoje službe svoje moči za razvitek splošnega blagostanja, da bode bodočnost našega milega, pa toliko zatiranega naroda, toliko lepša in boljša!

A filistri „Laib. Schulzeitung“ poreko:

To ne sme biti; učitelj ne sme gledati črez šolski prag. — V „Tagblattovem“ taboru rodil se bode v bojazen učiteljem sestavek: „Wer Wind säet, erntet Sturm!“ — To ne sme biti, poreko c. kr. šolski inšpektorji, kateri gledajo pisano učitelja, kateri bi se zmeril za državne in soseskine zadeve. Okrajni glavarji, soseskine močje in drugi, kateri menijo, da so s tem, da so materialno stanje učiteljstva nekoliko zboljšali ali kaj k temu pripomogli, pri učiteljstvu Eldorado ustvarili, ter bi bili pri vsakej priliki radi sami vse. Kateri hočejo vse vedeti in razumeti, dasiravno malo ali nič ne vedo, in kateri nikakor trpeti ne morejo, da bi tudi učitelj kaj veljal, tudi tem nij po volji, ako se učitelj tudi za drugo peča. „Učitelj naj se briga za vse,“ rekel je neki ne preveč duhoviti mož. Radovati bi se imeli učitelji tega, kajti to je njih naloga in misija. Toda tega se nekateri nikakor ne morejo privaditi, učitelja ne več imeti za navadno karikaturu, ter ga prištevati v vrsto omikancev. Ne da se sicer tajiti, da je vseskozi zvesto in izgledno opravljanje svojih službenih dolžnostij učiteljeva poglavitna naloga. Vendar bi se pa po našem mnenju zamoglo vsikdar vprašati, kje pa se ona prične in kje konča? — Vrata šolske izbe ne morejo nikakor veljati za mejo ali mejnik.

Zraven svojih službenih dolžnostij mora in mora sleherni narodni učitelj delati za razcvet narodnega blagostanja in napredek narodnega šolstva. Pa znabiti poreče kateri rad složno živčih učiteljev: „Svoje šolske ure redno in vestno spolnjujem, in to je dovolj.“ Se ve, ako bi bili vsi učitelji povsodi tako mislili, potem bi bili še vedno na starem, brez boljših metod, učiteljskih društev itd. Bolje bi bilo, da nas zašijejo v kute, ter nas tola-

žijo s plačilom onkraj groba, kakor se je to prej godilo.

Po našem mnenju in prepričanju učitelj nij le učitelj mej štirimi šolskimi stenami, ampak on mora mej svet, učiti se svet spoznavati in ga razumeti, ter od tod zajemati za šolo, za svoj — poklic! Kajti on ne sme podučevati, da bi ure dopolnil in svojo plačo zaslužil, ampak on mora izrežati prihodnji rod. Svet in njegovo življenje pa učitelj ne bode spoznal mej štirimi šolskimi stenami, ampak le takrat, ako se poda mej svet, ter s praznim očesom gleda vse ljudske, državne in občinske zadeve. Pou-re dati — ta učiteljski največji križ —, dela v hiši, na vrtu itd. to vse je po okoliščinah le njegovo razveseljevanje. Častno pa je, delati mej narodom za njegov splošni prid. Učitelj na deželi, kateri pri vsakej priliki vedno kaže, da ga zelo malo ali celo nič narodne, gospodarske in obrtniške zadeve brigajo njegovega naroda, zastoj se bode trudil si pridobiti njegovo zaupanje in nagnjenje. Naj je tudi v šoli še tako izvrsten, naj tudi črez mero podučuje in dela, ako pa pri vsem tem le vedno za se živi, prav po samolarsko, nikoli ne bode živel v ljubezni in jedinstvi s stariši od učencev; veljal jim bode za čudaka in tuteca, doloma tudi za nevedneža. Aljubu temu, da ima znabiti najboljša spričevala v žepu. Ljudski učitelj naj gre torej mej svet, ter naj rabi svoje prirodznanke vede pri gospodarstvu in kmetijstvu, ter naj se uči spoznavati življenje otrok in starišev, da zamore potem temu primerno svoje delovanje urediti, in požalnovaje delovati na-nje. Narod ga bode potem čislal, pa tudi njega bodo učenci bolj zanimivali, ter jih bode zamogel razsojevati opirati se na okoliščine v

Listek.

Kako umirajo pesniki, pisatelji in učenjaki.

Geoffrey Chaucer anglešk pesnik je umrl 1400. l. Še na smrtnej postelji je zložil jedno pesen, dejal bi, svoj testament, v kateri se odlikujejo naslednje misli: „Kedo še nij okusil nesreče? Potnik, pogumno stopaj naprej, naj si je nebò tvojega življenja jasno ali oblačno, in če še večkrat padeš, nič ne dé. A kadar stopiš v grob, takrat se vzraduj, kajti našel si svoj dom. Ogibaj se pozemeljskih radovank, ker one se na trhljem brodu prevažajo.“

Leta 1553. je ležal na smrtnej postelji pesnik Rabelais. Kardinal Bellai pošlje svojega plemiča k bolnemu pesniku pogledat, kako kaj mu je. Živo in šaljivo se je Rabelais nekaj časa s plemičem razgovarjal. A mahoma je začutil bolečino — smrt, in je dejal

plemčiču: „Pojdi in povedi nj. eminenciji, da me bolečina vije. — Pojdem, iskat pojdem nekaj velikanskega, ki je, ali nij. Zagrnite, zaveso, komedija je doigrana!“

Tužna in žalostnejša pa je bila smrt Torquato Tassova 1595. l. Čuteč, da se bliža nemila gospa smrt, milo je prosil kardinala Cinthio Aldobrandini-ja, naj učini vse, kar je mogoče, da pokupi in pokonča vse eksemplare Jeruzalema osvobodenega. Pesnik namreč je iskreno želel, da se zatre njegov pesmotvor, a nij bil vlišan. Ohranil se nam je nesmrtni pesmotvor — pesnika kralja.

Miguel Cervantes je umrl pri spisovanju 1616. l. Dejan v sv. poslednjo olje, vzjel je pero in spisal veselo posvetilno pesen, v kateri omenja smrti, in meni, da nij potreba, da bi koj prišla. Nič ne bode nevoljen, če se malo zakesni, ker prav rad počaka, če pa le neče nič se pomuditi, mu je pa tudi prav.

France Malherbe, umrl 1628. l. tudi na zadnjo uro nij mogel zatajiti, da je izvrsten

kritik in leposlovec. Nek duhovnik mu je opisoval blaženost rajsko, pa baje tako debelo in priprosto, da je umirajoči pesnik zaprosil: „Za božjo voljo, bodite tiho, vaš opis je tako neokusen, da mi kar mrzi prihodnje življenje.“

Lope de Vega je s čudovito mirnostjo in udanostjo se preselil v večnost 1635. l. Kadar je bil dejan v sv. poslednje olje in je iskreno odmolil nekaj molitvic, razgovarjal se je še dobri dve uri o raznih zanimivih predmetih. Na to so je stegnil po postelji — in ugasnil.

Kedar je umiral Hugo Grotius 1645. l., so mu na glas molili. „Ali razumiš molitve? vprašali so ga. „Vaše glasove uže slišim,“ odgovoril je, „ne vem pa ne, kaj govorite.“ Duša njegova se je tedaj uže izvijala. truplu. Svet mu je razdonil, kakor otlo ropotanje.“

De la Rochefoucauld jeden prvih človekoznaalcev vseh časov in narodov, ki je v svoji knjigi „o maximih in systemih“ objavil duhovite plodove dolgoletnih opazovanj in sku-

katerih živé. — Res je, da se narod naš le premalo briga tija in sem za šolo, in v tistih slučajih treba je, da učitelj stariše pri vsakej priliki opozori na korist šole. Vendar je tudi v tistih slučajih priporočati modrosti učitelju, da ne postane s svojim pridigovanjem o izreji otrok, o pedagogiki i. t. d. starišem nadležen, ter da ne poreko: Mogoče, da je dober učitelj, a popolnem človek vendar nij! Vsaka reč o pravem časi in na pravem kraju!

Pa tudi za občinsko življenje in zadeve naj se učitelj dovolj briga. Kako hoče drugače od občanov pričakovati, da se bodo oni za šolo in učitelja zanimivali, ako se on za nje ne zmeni. Po vsej moči naj na to dela, da svoj vpliv v občini ne izgubi, ter da tu in tam razmere in okoliščine včasih tudi od drugega stališča razjasni, in da vedno in povsodi deluje v smislu pravega ljudskega učitelja za izobraževanje in omiko naroda sploh. Se ve, da je delovanje v tem obziru v večjih mestih za učitelja težavnejše, kakor na deželi, kjer zamore učitelj dostikrat prav veliko pridobiti in storiti za dobro reč, vendar tudi oni ne smejo nikakor rok križem držati. Razume se, da si potem učitelji sami stvari ne smejo težavnejše delati, kakor se to žalibog godi v središču Slovenije — v belej Ljubljani, kjer vegetirajo osebe, katere vse store in žrtvujejo, da le svoje sebične in umazane osobne in materialne koristi in namene dosežejo. Tako ravnanje so rane v lastno meso, katere so dostikrat za one najbolj boleče, kateri so jih prouzročili po svojem brezumnem ravnanju; pa tudi le prebitko občuti vse učiteljstvo. S tem pa nečemo nikakor trditi, da bi moral vsak učitelj pri vsakej priliki na to delati, da bi v občini v tem ali onem važno stopijo ali sedež si priboril. Vse nij za vse, vsak pa naj spoznava sebe in prav ceni svoje moči. Toliko pa mora vendar vsak učitelj pokazati v dejanjih, da ga interesirajo občinske zadeve, za to naj gre vselej k volitvi, in naj voli po svojem prepričanju, pa naj tudi na to dela, da se izvolijo vselej pošteni in napredni možje. Ako pa učitelj tako ne dela, ter se kaže, da mu je vse jedno, je li ta ali oni na krmilu, naj se potem nikdar ne pritožuje, ako se občanje za šolo in učitelje nič kaj posebno ne zanima, ter nima nikakoršnjega pojma v šoli in učitelju in njih potrebah. Ako hoče kmetovalec na njivi kaj prida pridelati, jo prej

za to pripravi, in ako hoče učitelj v občini v katerej deluje, da bode si uspeh zagotovil, naj tudi svoje delovanje tako uredi, da si je tudi uspeha v resnici svest.

Pa tudi za politična vprašanja in življenje v državi naj se dostojno zanimiva, da bode potem zmožen v važnih slučajih mej narodom prav in modro se obnašati. Sicer res nij svetovati, da bi se učitelj s politiko izključljivo dosti pečal, — ker to je jako polski pot — vendar tudi v tem ne sme biti nevednež, ako hoče, da ga narod ne bode preziral. Razumeje se samo ob sebi, da se mora varovati svoje politično mišljenje v šolo, mej nauk upletati. Jednaki naj so mu otroci, naj si bodo katere koli narodnosti ali stranke. Vendar se pa ne sme od učitelja nikakor zahtevati, da bi sam za se ne smel imeti nobene barve, ter da bi ne smel narodnej stranki pripadati, ampak le moliti nemčursko tele. Zvunaj šole hočemo biti sami svoji gospodje, vsaj smo v službenih zadevah tako več kot preveč odvisni in omejeni od tega in onega.

Jugoslovansko bojišče.

O bulgarskem vstanku se iz Krajova v Rumuniji hrvatskemu „Obzoru“ piše: Imam za svojo dolžnost sledeče vam in hrvatskim čitateljem javiti: V Bulgarskeje je uže poknil vstanek, najprej je vzdignil se v Panagjurištu in Koprivštici, in uže je turška vlada zasačila dva od glavnih vstašev namroč Volova in Bankovskega ter ju v temnico bacnila; na to so vstali drugi skupno z ljudstvom, napali policijo potolkli vse uradnike in žandarje turške, zrušili so tamnico, oslobodili svoje drugove in v dveh dneh sešlo se je šest tisoč bulgarskih vstašev. Proti toliko vstašem imel je sofijski paša samo 600 mož redne vojske, ker več vojske v Sofiji nij bilo tačas.

Pó vseh mestih so uže telegrafične in železniške proge od vstašev potrgane. Kolodvori pak so od vstašev zasedeni. Ovo se je dogodilo od 2. do 6. maja.

O tem vstanku dohajajo obširnejša poročila in pozitivne vesti. Okolo Zlatice in Tatar-pazardžika, kjer so bile bitke s Turci, ravno v tem času začel se je vstanek i v Panagjurištu (Otluk-kjoj) in v Koprivštici (Avredalan). Ovega ne potrjuje samo „Obzorov“ dopis nego i brzjav i korespondenc-bureau-a iz Carigrada. Pri Panagjurištu je bila prva bitka,

kder je nasproti turškim taborom stalo 5000 vstašev. A sedaj se javlja iz Carigrada, da se general en chef Abdul-Kerin-paša odpravlja, da odpotuje na Koprivštico. Oba ova kraja imenujejo Bulgari vasi, a sta tako ogromna kakor glavno mesto v Hrvatskeji. Koprivštica pa s prostorom nadkrije Zagreb in tudi prebivalcev je le malo menj. Poleg sta ta dva kraja mej takovimi nepristopnimi brdinami, da sta jednaka prirodnim tvrđjavam, stanovanja so snažna, ponosni brdjani so tudi zmirom oboroženi. Koprivštica je doskoro uživala svojo popolno samoupravo in imela je carske fermane, po katerih Turčin nij smel priti v njihove vasi. Odkar so iztočne vojne priče ujavati reforme, katere so tem Bulgarom uničile njihova stara prava in sedaj so se vzdignili, da se krvavo osveté. Vstanek se je jako hitro razširil, in sedaj je uže v podonavski Bulgariji. Uže včerajšnji brzjav iz Carigrada, koji javlja, da je Turška stavila 15.000 mož vojske pod jednim od svojih najboljih generalov proti Bulgarom svedoči, kakov mora biti stoprav začetek vstanka uže velik. Mej tem se od vseh družih stranij javlja, da kipi uže povsodi, torej se bodo vsi Bulgari vzdignili.

Tudi nemško-turškeje „N. Fr. Pr.“ se iz Bukurešta piše, da vstanek v Bulgariji napreduje. Onstran Balkana železnica več ne vozi. Avstrijski konzul in druge familije so zapustile Gjurgjevo.

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 18. maja.

Delegacije delaje sedaj v odborih. Posebno finančni odsek ima posamezne točke preiskati in potrditi. Večidel ali skoro sploh se bode sprejelo vse po vladnem predlogu.

V **Pešti** se zdaj mej ministri posameznosti nagodbe dogovarjajo posebno gledé cola in banke. — V mestnem zboru peštanskem je svaril Wahrmann Ogr naj se ne podajejo v boj z Avstrijo, ker Ogerska je duševno in kulturno še preveč nazaj. Szlavý je dejal, da več nij mogel nihče doseči kakor je Tisza. To se pravi složnost!

Vnanje države.

Ruski „Golos“ polemizira z nemškimi listi in meni, da navzoči dualizma in prijaznosti, katero avstrijski Slovani kažejo do jugoslovanskega vstanka, Avstro-Ogerska tudi pod magjarsko-nemško vlado ne more take

ženj, šel je miren in pripravljen s tega sveta, — kot moderen filozof in kavalir.

Slavni pesnik in gledališki igralec Molière spisoval je proti koncu svojega življenja veselo igro „domišljjevani bolnik,“ v katerej risa zdravega človeka, ki povsodi smrt vohaja, pisatelj sam pak s smrtno ostjo v srci, rj hotel nič vedeti in slišati o njej. Še tisti dan pred svojo smrtjo 17. febr. 1673. l. je šel v gledališče, čeravno sta mu odsvetovala njegova žena in njegov prijatelj Baron, ter je prevzel rolo Argana, ki jo je z največjim napenjanjem svojih sil do konca igral. Po noči se mu je kri udrla. Dve samotarki ste čuli in molili pri postelji, pesnik pa je s slabotnim glasom recital stavke iz svoje komedije.

Učeni Tomaž Hobbes je 4. dec. 1679. l. povprašal svojega zdravnika kako in kaj, kako dolgo bode še živel. Zdravnik je odmajal z glavo, da dolgo ne. „Nu nič ne dé,“ odgovoril je učenjak, „bom vsaj našel luknjo, po katerej se hočem splaziti s tega sveta.“

Jean Racine je vsak pot zadregetal,

kadar je pomislil na smrt, a ko je ona 1699. l. tudi na njegove duri potrkala, sprejel jo je pesnik prav miren in pripravljen. Malo pred smrtjo je narekoval svojemu sinu pismo, namenjeno de Caroin-u, proseč, naj skusi kralja nakloniti, da se zaostala penzija njegovim potomcem izplača. Ko je bilo pismo spisano, spomni se pesnik, da tudi Boileau, njegov prijatelj nij še prejel vse penzije. In pri tistej priči je velel sinu, naj novo pismo spiše in v njem tudi prijatelja omeni. „Povedi mu“ naročal je sinu, „da sem mu bil zvest prijatelj do smrti.“ To so bile njegove poslednje besede.

Isto tako jasnega in udanega duha je umrl John Locke 1704. l. Lady Masham mu je prebirala psalme. „Nehajte“, zavpil je, in — ugasnil.

Boileau, ki je v svojem delu: „Art poetique“ ustanovil zakonik pesmotvorstvu, kateri je več časa veljavo imel na Francoskem in sploh po vsem naobraženem svetu. Boileau, mož fine satire in dostojnega živ-

ljenja, umrl je 1711. l. tako, kakor je bil živel in pisal, umrl je jasnega duha in s kristijanskimi načeli. Nekaj dni pred smrtjo mu je nek prijatelj bral novo tragedijo. „Oj, dragi moj prijatelj“, dejal je na ves glas po branju, „ali nij skrajni čas, da umrjem? Pradons, katerim smo se svoje dni posmehovali, bili so bogovi, če jih primerjamo avtorom sedanjih dnij.“ Povprašam, kako mu je, odgovoril je z besedami Malherbejevimi: „Čas me je premogel, moram se umekniti njegovemu navalu.“ Uže umirajoč je še spoznal svojega prijatelja Coutard-a, podal mu desnico in zamrmral: „Dobro došel, pa tudi adieu, adieu za dolgo, dolgo!“

Jožef Addison sloveč anglešk pisatelj je začutil 17. jun. 1719., da se približuje smrtna ura. Mahoma je dal poklicati Lord Warwick-a, svojega zeta, ter mu je miren dejal: „Poklicati sem te dal zgolj zato, da vidiš, kako kristijan umira.“

To so bile njegove poslednje besede. Sklenivši roki je na veke zanižal. Niti vzd-

vnanje politike začeti, katera bi kazala sovražnost proti Slovanom. Če turški list na Dunaji „N. Fr. Pr.“ vedno na Rusijo hujska, godi se to samo zavoljo tega, pravi „Golos“, ker Rusija zvesta ostaje svojim slovanskim simpatijam. Kar se pa tacega ščuvanja tiče bode tudi ruske potrpljivosti jedenkrat konec.

Rumunska zbornica je tudi razpuščena in bodo v treh tednih nove volitve. Ker so pri zadnjih volitvah zmagali narodno-liberalci, bode gotovo tudi zdaj v zbornico.

V **francoske** zbornici je debata o pomiloščenju komuncev. Govorila sta 16. t. m. radikalca Clemenceau in Lochroy za, a zmeri republikanc Lancy proti predlogu.

V **nemškem** pruskem zboru se je začelo posvetovanje o iztrebljenju poljskega jezika iz poznanskih uradov. Glasi se postava: „Nemški jezik je izključivi poselni jezik vseh oblastnij, uradnikov in političnih oblastnij.“ — To postavo so poljski poslanci pobijali, ker je nemška krivičnost le proti njim jeziku obrnena, vendar zastoj: Prusaški Nemec je brezobziren in nij nikdar pravičen Slovanu nasproti.

Danski parlament je 15. t. m. odprt. Večina je proti vladi, ki bode torej morala odstopiti in opustiti svoje terjanje velike svote za utrjenje glavnega mesta danskega.

Dopisi.

Iz Trsta 16. maja [Izv. dopis.] Tržaška slovanska čitalnica ima zabiležiti v svojo kroniko zopet vesel večer, kakoršnih je še malo v njenih prostorih bilo. Koncert, ki ga je v njej napravil sinoč znameniti mladi hrvatski umetnik Krežma, vršil se je sijajno in veličastno. Na večer v ponedeljek, začeli so se že rano polniti prostori čitalnice, in so bili v določenem času prepolni. Program koncerta vršil se je točno in redno, pomnoženi moški zbor, ki ga je vodil g. Hajdrih, izkazal se je ta večer, posebno krepki in čisti glasovi so pričali spretnost pravega mojsta. Proseški učitelj g. Pelikon poveljal je zbor s svojim čistim tenorjem. Ko nastopi lepi mladi Hrvat Krežma, pozdravilo ga je občinstvo z gromnimi živio-klici. Ravno tako njegovo ljubznjivo sestro, ki je na klavirji igrala. Občinstvo jej je izkazalo zaslužen hvalo in odbor podaril jej je krasen šopek z bogatimi trakovi. Mladi Krežma, rekli so vsi, je nekaj nenavadnega, izredna prikazen prikupiti se mora vsacemu. Mej igranjem na gosli zagrmeli so večkrat slava-klici, da je moral umetnik prejenjati. Pri zadnji točki pro-

grama pa je spravil poslušalce tako v ogenj, da ploskanja in živio-klicev nij konca bilo. Umetnik je prejel lepo izdelan lavorjev venec s trobojnimi trakovi z napisom: „Slavjanska čitalnica slavnemu umetniku in narodnjaku Franji Krežmi, v Trstu dne 15. maja 1876“.

Posebna hvala gre tudi odboru čitalnice, da je bila tako sijajna in veličastna, ker se odbor ne straši nobene zapreke; kdor pa se kaj trudi v tržaške čitalnici smemo s pohvalo imenovati našega odbornika g. T. kate-remu je v resnici le na tem ležeče, da je društvo v redu in čast tržaškim Slovanom, torej mu javno hvalo izrečemo. Gospod Krežma s svojo setro bila sta videti iznena dena ker se nijsta nadejala, da Slovani v Trstu umejo toliko spoštovati svojega rojaka umetnika.

Pretečeno nedeljo izročila je deputacija polit. društva „Edinost“ obstoječa iz gg. Nabergerja, Nadliška, Primožiča, Dolinarja, Purica in Trobca cesarskemu namestniku protest o razširjenju meje mesta Trsta.

Kakor mi je neki gospod povedal, bila je deputacija prav uljudno od namestnika sprejeta, ter mu je z jasnimi dokazi razložila nasledke, kateri bi nastali za okolične Slovence ako se krivično razširjenje mestne meje potrdi. Gosp. namestnik je o stvari Slovenom prijazno izrazil svoje mnenje. Zatorej je še upati, da bode, ako se pravično ravna, sklep občenega zbora političnega slovenskega društva „Edinost“ dosegel svoj cilj.

Iz Peterburga 12. maja [Izv. dop.] V poslednjih časih so začeli javiti se v največjih evropskih listih dopisi iz Beča in Pešte, prezanimivi dopisi, ki prvič kažejo nenavadno harmonijo, drugič ker se v njih razbira misel, sama po sebi neverjetna.

Kar se tiče prvega, pokazalo se je vsaj meni čisto navadno. Avstrijski budžet poslednjih let polni rubriko dispozicijsfond s tisoči goldinarjev. Da bi ta „Presse-Bureau“ ne mogel pokazati toliko jednoglasne sile v vprašanjih, katera gredo Avstriji v njenem sedanjem položnji za živo?

Novejša zgodovina avstrijske politike jasno kaže, da je Avstrija popolnem s svojim vplivom ne samo na Italijo, in na Germanijo, a kar je najhuje, celo doma, kar pričajo vaše slovanske politične razmere sploh, posebno pa češke in slovenske. Rusija že govori o njej

v novejšo dobo kakor o „igroke promotavšem-sja,“ kar za njo nij ravno ljubeznjivo.

Naši ruski listi sodijo o njej tako: nikomur nij ljubo, posloviti se s slavno tradicijo na vselej, in tudi Avstrija, kakor institut človeški, da si nenavadno sezidan, ne rada bila bi izbrisana iz spiska velic držav v resnici, katerih beseda mnogo velja: Ona je namerjena, odškodovati se za svoje brezštevline grehe dosedanje svoje politike proti svojemu slovanskemu poklicu, na jugu no beda v tem, da bi to odškodovanje pa le vršilo se na račun Slavjanov.

Ne vem ali so vaši visoki državniki postali naenkrat taki, mislijo, da bode cela Evropa naenkrat to dovolila? (Ne bo treba. Ur.)

Kaki prepiri bili so mej Hrvati in Ma-gjari, katerih bi ne bilo če bi poslednji imeli samo iskrico poštenosti, ne namešane samoljubjem in koristjo v svojih mogočno opasnih prsih. Koliko je Čehija maledovala in protestovala, da bi ohraniti sebi vsaj betvico svoje historične samostojnosti, kar bi jej ne bilo treba delati, če bi avstrijski ustavoverni Nemci mogli sprijazniti se z mislijo, ka ne teže vsacega Kaiserfeldovi „svinčeni podplati.“ Koliko je prestala uboga Slovenija in kolika Slovakija, katerima uže mnogokrat bil je nastavljen narodno smrtni nož na prsi, kate-rega se jedva, jedva branite.

Zdaj tako berem v ruskih listih (pa nij res Ur.) v poslednji trenotek so premislili se vaši državni voditelji, in trobijo v (ruski? Ur.) svet, da jim je mir in blago Slovanov največja skrb, za to hajdi z avstrijskimi polki v Hercegovino in Bosno, prognati Turke, a Slovanom pohane potice.

Tako menijo ruski listi in nadaljujejo: Da, da! Če bi Avstrija začela prej videti svoje Slavjane umirajoče od gnetu germanizacije, tedaj bi se uže ne bilo tako čuditi tej novej ideji. Ali ker ob tem zadnjem nij sluha ne duha, mora vsacemu slovanskemu človeku kri v lice šiniti nad predrznostjo dunajskega in peštanskega novinskega židovstva, ki se drzne o zboljšanju Slovanov v Turčiji govoriti, beroče debelo plačo za to, da bi dokazalo to židovstvo, celej Evropi, da črno je belo, — ali inace: da je vaše ustavovernej politiki višje plasti Slovansko gorje pod Turkom tako k srcu prišlo, da je pripravljena reforme resno

hljaj, niti glas tuge nij prišel mu iz ust. Udan v voljo božjo je živel in umrl. Jasni duh in nedolžni humor, ki vejeta iz vseh njegovih spisih, in mu nijsta pošla niti v naj-hujših skrbéh in skušnjah, ohranil je do konca življenja. Vse žive dnij se je trudil ljudi zboljševati, kar prejasno spričujejo njegovi spisi, in baš to mu je bilo pri srci tudi na zadnjo uro.

Lord Warwick, mlad in zelo lehkomi-selen človek, je čisto malo se menil za opo-minovanja svojega tasta, in je zelo samopašno živel. Addison je hotel poskusiti še jeden in poslednji pripomoček. S svojim izglednim življenjem nij mogel spreobrniti zeta, torej je sklenil s svojim umiranjem poskusiti, in pred ko ne je tudi dosegel svojo svrhu. Lord Warwick je namreč kratki čas, ki ga je še odločila mu božja milost, porabil na to, da je priredil za tisk spise svojega tasta. Ker pa iz vseh teh spisov veje duh boljšanja, ker odkrivajo napake in smešnosti sveta, ker na prikupljiv način priporočajo najčisjtejšo

mravstvenost, pač smemo sklepati, da oni, ki je prebiral in za tisk uredoval te spise, go-tovo je navzel se njih duha kolikor toliko. Addison je tedaj dosegel svojo svrhu, to je onaj mož, ki je bil v besedi — nič, ki je bil, tako trdi Lord Chesterfield, jeden naj-skromnejših pa tudi najokornejših ljudij pod rumenim solncem.

Alexander Pope je dejal na smrtni postelji 1744. l.: „Nič nij zaslužnejše kakor krepkost in prijateljstvo, ali prijateljstvo ven-dar nij drugo, kakor krepkost“.

Te besede označujejo človeka in vse nje-govo življenje.

Nad 90 let stari Fontenelle je bil povprašan na smrtni postelji, če čuti kakšno bolešt. „Da“, odgovoril je, čutim nekakšno teškoto „še živeti“.

L o r e n c S t e r n e, spisal „Tristram Shandy“, znani odlični in ljubeznjivi humo-rist, umrl je 1768. l. zapuščen od prijateljev in obdan od ljudij, ki so ga okrali. „Je uže tukaj!“ zavpil je, šel po konci, in se naredil

tako, kakor bi hotel braniti se proti nekemu, ki ga nakanja okrašt.

• T o m a ž G r a y, umrl 1771. l., je mirno pričakoval smrti. Čuteč, da se mu približuje, šepnil je nekaj postrežnej sorodbinki: „Molly, moja ura je udarila“. In od tistega tre-notka nij se menil za drugo, nego jedino za oni svet.

Kadar je 1775. l. umiral Lord Che-sterfield, znani klasik uljudnosti in do-stojnosti, naznanili so mu prihod necega pri-jatelja. „Ponudite mu sesti“, vzdihnil je in ugasnil. Uljudnost je cenil do smrti.

Oliver Goldsmith, sloveči pisatelj „župnika Wakefieldskega“, (preveden je na hr-vatsko) umrl je 1774. l. Na zadnjo uro ga njegov zdravnik obiše in povpraša: „No, kako je, ali ste mirnega duha?“

Bolnik je odgovoril: „Ah nijsem!“ „Ah nijsem!“ In vendar je bil Oliver Goldsmith jako dobrovoljen in čist značaj.

(Dalje prih.)

izvesti, ali še kaj več. Ah če bi še Heine živel, zapel bi sledeč:

Welcher Recht hat, weiss ich nicht —
Doch es will mir schier bedünken,
Dass der Jude wie der Türk,
Dass sie alle beide sinken.

Domače stvari.

— (Iz Kostanjevice) se piše 16. maja „Sl.“: Kaj bo? Živina pa muče gaze globoko vodo — po ulicah kostanjeviških. Ženo jo iz mesta na kmete, da v vodi ne pogine. Povodenj imamo zopet, letos menda uže v petič. Bila je po zimi dvakrat ali trikrat, bila je veliko nočni teden; proti nedelji je stopila Krka vendar v svojo strugo, ali včeraj se je jela v novi razlivati na vse strani; uže zdaj stoji v Kostanjevici višje nego pri prejšnjih letošnjih povodnjah ali vendar še močno narašča, vendar še vedno dežuje! Res strah nas grabi pred nepreprosljivim elementom.

— (Iz Čepovana na Goriškem) se piše 15. maja. Uže več kot tri tedne dežuje po naših gorah in večkrat tudi sneg priroma, tako je tudi denes vse bližnje kribe z belo odejo skoraj črevelj na debelo pogrnili; to je pač čudno majevno vreme. Kmetovalci so tukaj sploh še prav malo polja obdelali, ker skoraj neprenehoma dežuje in sneži, torej bo tudi iz uže obsejanega teško kaj, ozimine so po bolj visocih hribih večidel pozeble. Letos se je torej bati prav slabe letine, in ljudstvo bi moralo zelo stradati, ako bi ne bilo imelo po zimi pri žeblih zaslužka za najpotrebnejše hrano. — Volitve za deželni zbor so pred durmi, zato mislim, da bi kolikor mogoče narodnjaki zmagali in tega se je tudi nadejati, ako bomo složno delali; torej na noge, vrli narodnjaki, da nam v spanji sovražnik ljulike ne zaseje!

— (Vreme) se nam je v sredo in četrtek vendar zjasnilo, voda odteka, mraz ponehuje, upati je, da se vrne pomlad, — da si pravijo: nij hvaliti dneva pred večerom.

Národno-gospodarska stvar.

Zavarovanje proti ognju.

(Konec.)

Kolikor je meni znano, ceni škodo zmirom prisežen cenilni mož, izvedenec, strokovnjak. Njemu nij mar, kdo je zavaroval ali za koliko je zavaroval. Dolžnost njegova je, preračunati vrednost v novem stanu to kar je bilo zavarovano. Kadar konstatira zastopnik zavarovalne družbe, da je objekt, ki je pogoril oni, ki je bil zavarovan, prične cenilni mož svoje delo, a društveni uradnik sprašuje potrebne date za poročilo ali požarni zapisnik. Naposled sestavi cenilni list na podlogi mere in kakovosti raznega blaga po lokalnih cenah ter končno določi: a) novo vrednost vsega poslopja, b) vrednost tega, kar je pogorelo ako nij objekt popolnem zgorel itd. Z ozirom na cenilo in zavarovalno svoto potem društvo odmeri škodo, ter novi vrednosti odbije po empiričnih postavah odkazane, torej opravičene procenite za starost.

Zgori na pr. hiša, katero cenilni mož ceni novo vredno 1000 gld., katera je pa 60 let stara, odbije likvidator 1/2 % torej 30 % ali 300 gld. od nove vrednosti, in ostaje potem kot realna vrednost zgorene hiše 700 gld.

Če je bil lastnik zavarovan za 800 gld. dobi odškodnine le 700 gld., torej 100 gld. menj. Ko bi pa ista hiša bila le 40 let stara, bi likvidator odbil od 1000 gld. le 20 % = 200 gld., potem dobil bi zavarovanec 800 gld. odškodnine. Likvidator torej reševal bi v obeh slučajih po jednakej pravičnej postavi, a vendar bi v prvem slučaju stranka trdila, da društvo nij pošteno ravnalo, da je

100 gld. „odtrgalo“. Še huje sodba leti na društvo takrat, če stranki pogori poslopje, po ceni vredno 1000 gld. le na polovico in je bilo zavarovano le za 500 gld. in je torej za pol vrednosti prevzelo nevarnost društvo, a nevarnost za druge pol vrednosti pridržala si je stranka in jo tedaj zadene tudi polovica škode 250 gld.; društvo pak plača drugo polovico 250 gld. Styar je sicer jasna, toda pogorelec trdi drugo, on pravi: od 500 gld. sem plačal, še več kot 500 gld. mi je škode, dalo se mi je pa 250 gld., to je goljufija! Razjasniti glavne pojme zavarovalnih pravil je torej treba društvenikom. Ko bi opravniki po deželi, kjer jih je mnogo, storili svojo dolžnost v tej zadevi, bilo bi to koristno za nje, za stranke in za društva.

Toliko o požarnem zavarovanju. Zdaj mi je pa še omeniti, do se po enakih principih, zavaruje proti škodi na morji, zoper škodo blaga na poti po suhem in po vodi, proti toči potem se zavaruje živina proti raznim nezgodam in človeško življenje po mnogovrstnih načinih.

Društva proti ognju in za človeško življenje prosperirajo najbolje. Društva za zavarovanje živine imajo, kakor skušnja uči, najtežavnejše delovanje. „Apis“, „Taurus“ in več drugih družeb se je ustanovilo, a po kratkem življenju so izginile po likvidaciji. De nes nemamo v Avstriji niti jedne zavarovalnice za živino. In tudi v drugih državah se enakim zavodom slabo godi.

Uzrok temu utegne biti pač to, da imajo stranke posebno veliko priljubljenosti, društva prekaniti, ter da te priljubljenosti tudi zlorabijo; in pa od strani društev, zaradi omenjenih momentov, posebno pazljivo, nezaupljivo, torej neprijetno na vse to pa je še za društvenike drago postopanje društev pri preiskavanju in izplačevanju škode. Bolje delajo društva o zavarovanju proti toči. Vendar v naših krajih nobeno društvo stalno ne zavaruje. Vsako spomlad se delajo poskušnje, drage se ve. V hribovskih deželah nij plodno polje za zavarovanje proti toči. Ona bje rada po jednih in istih krajih. Tam je torej nevarnost velika. Drugod, ki malo kedaj bje se torej toče ne boje. Ker splošne udeležbe nij, mora se zahtevati za nevarne kraje veliko premijo in ker to le bolj premožni posestniki morejo plačati, pokaže se vsa operacija redoma nevspešna. Moje mnenje je, da dokler velike družbe, ki sicer v drugih krajih države zoper škodo toče zavarujejo, to v naših krajih ne kultivirajo bi bilo posestnikom svetovati, da proti toči ne zavarujejo, kajti zadnja leta so dokazala, da zavarovanje pri „Elementar“, „Minervi“ in drugih enakih nij vredno nič. Društva so le eksperimentirala. Denarja so precej nabrале, a škode plačati jim nij bilo mar.

Ako omenim še jedenkrat, da je v avstro-ogerske državi 67 zavarovalnih družeb, reči hočem, da je na asekurančnem polju velika konkurenca. Stališče voditelja zavarovalne

družbe ali podružnice je torej precej težavno. Brez ozira na uradovanje, ki je komplicirano, katero zahteva točnost in natančnost, ima se z opravniki mnogo križev, treba je braniti društveno čast pred nesolidnim obrekovanjem, širiti se mora krog klientov in v zadevah odškodovanja treba je biti zastopnik društva in stranke, ker vestno se mora skrbeti, da se niti društvu niti stranki krivica ne godi.

Umrli v Ljubljani

od 11. do 15. maja:

Ivan Pelan, 41 l., v bolnici, za jetiko. — Ivana Vrščič, 16 m., dete delavca, za vnetjem pljuč. — Franja Mahkota, 4 dni, dete hišnika, za božjastjo. — Josip Krašovec, 61 l., za vnetjem možgan. — Eda Deu, 14 m., dete odvetnika, za vodenico. — Jurij Pirc, 24 l., v bolnici, vsled karies na stegnih. — Jakob Žleznikar, 47 l., za jetiko. — Klotilda Paler, 15 mes., dete c. kr. deželnega svetovaleca, vsled slabosti. — Ivana Kornič, 4 mes., vsled bronchitisa. — Urša Boštaj, 38 l., v bolnici, za jetiko.

Dunajska borza 18. maja.

(Izvirno telegrafično poročilo.)

Enotni drž. dolg v bankovcih	66 gld.	20 kr.
Enotni drž. dolg v srebru	69	80
1860 drž. posojilo	109	—
Akcije narodne banke	835	—
Kreditne akcije	134	40
London	119	65
Napol.	9	53
C. k. cekini	5	65 1/2
Srebro	102	50

Zahvala in priporočilo.

Ujundno podpisani se najtopleje zahvaljuje za prijazno obiskovanje prejšnje gostilnice pri „mestu Ljubljana“ vsem svojim čestitim gostom, ter slednjim ob enem naznanja najuljudnejše, da se je preselil v Medijatovo hišo, na dunajski cesti in v njej najel znano gostilnico „pri parizerji“ (Medijatu). Priporočuje svojo gostilnico obilnej udeležbi, javlja, da ima na razpolaganje i štajerska vina, vino v buteljah, pivo iz Štajner-jevega pivovara prav po ceni, ter se pri njem tudi naroča na obed. Sè odličnim spoštovanjem

Janez Mešetelj,

krčmar.

(143—1)

Dr. J. Pestotnik

stanuje (131—3)

na šent-peterskem predmestju
v Levčevej hiši štev. 18.

Ordinira vsak dan od 2.—3. ure po polu dne.

Eliksir iz Kine i Koke,

najboljši do sedaj znani železni liker. Pospešuje cirkulacijo in prebavljenje, ter različe organe in ude z nova okrepiti in oživi. 1 steklenica 80 kr.

Dobiva se jedino le pri (53—9)

Gabriel Piccoli,

lekarnju, na dunajski cesti v Ljubljani.

Jedina trgovina na Dunaji!

katera je ugodna za tako slabe čase, sklenila je cene blaga še za 30 % znižati in ta je

Kineškega srebra fabrikna zaloga

H. Bettelheima & Co. na Dunaji,
Graben 28, vis-à-vis Sothenove menjalnice (Handelsbank).

Prej je veljalo n. pr.

6 žlic za kavo gl. 3.50,	sedaj gl. 1.30	1 posodica za sladkor gl. 12,	sedaj 6.80
6 navadnih žlic „ 8.50,	„ 2.60	1 „ maslo „ 5,	„ 1.60
6 nožev za obed „ 8.50	„ 2.60	1 sitice za čaj „ 80,	„ kr. 30
6 vile „ 8.50	„ 2.60	1 par svečnikov „ 9.—	„ 2.80
1 vel. žlica za juho 5.—	„ 2.20	1 kleščice za sladkor „ 2.50	„ kr. 90
1 „ „ mleko 3.50	„ 1.40	1 posodica za oset i olje od gl. 4 do 7.50	

Posebnege opazovanja vredno!

nož,	vseh 24 komadov v	6 desertnih nožev,	18 komadov, vsi
vilice,	elegantnem etaju na-	6 „ žlic,	v elegantnem
velika žlica,	mesto gl. 24 gld.	6 „ žlic,	etaju namesto
mala žlica,	9 gl. 25 kr.		18 gl. samo 8 gl.

Najnovejša pasta za čiščenje zlatnine, srebrnine in kineškega srebra škatljica 25 kr., 6 škatljic gl. 1.20.

Jako lepe tase, majolke za kavo in čaj, service za čaj, stojalca za pogrnene mize, girandole, posipalci za sladkor, čašice za jajca in garniture za jajca, posodice za zobotrebce, sponke za servijete itd. itd. Na vzunaj razpošilja se točno in vestno proti poštnem povzetku. Na zahtevanje dopošilja se tudi razloženi cenik. (120—3)